

KLAGANDE

[REDACTED] [REDACTED]
Ombud: Jurist Richard Andersson
Humana Assistans AB

MOTPART

Socialnämnden i Olofströms kommun

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Växjö:s dom den 16 oktober 2018 i mål nr 2444-17,
se bilaga A

SAKEN

Personkretstillhörighet enligt lagen (1993:387) om stöd och service till
vissa funktionshindrade (LSS)

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver underinstansernas avgöranden och beslutar att [REDACTED]
[REDACTED] ska anses tillhöra personkretsen enligt 1 § 3 LSS. Målet
överlämnas till Socialnämnden i Olofströms kommun för prövning av om
övriga förutsättningar för att bevilja henne insatsen biträde av personlig
assistent eller ekonomiskt stöd till skäliga kostnader för sådan assistans
enligt 9 § 2 LSS är uppfyllda.

YRKANDEN M.M.

██████████ yrkar att kammarrätten, med ändring av förvaltningsrättens dom, fastställer att hon tillhör personkretsen enligt 1 § 3 LSS och att hon även fortsättningsvis ska ha rätt till personlig assistans med 52 timmar per vecka.

Socialnämnden i Olofströms kommun motsätter sig ändring av förvaltningsrättens dom.

VAD PARTERNA ANFÖR

██████████

Hon åberopar det hon anfört i förvaltningsrätten.

Socialnämnden har gjort sin bedömning utifrån tidigare utredningar och har inte beaktat två nya läkarintyg, den 18 och 19 maj 2017, varav framgår att hennes funktionsförmåga har försämrats betydligt. Hon kan inte använda sin högra arm och inte ens längre använda sin mun som hjälpmedel. Hon behöver varaktigt hjälp med samtliga aktiviteter.

Nämnden har inte heller beaktat en ny ADL-bedömning den 24 april 2017. I en kompletterande ADL-bedömning den 7 november 2018 förtydligas att momenten personlig hygien, av- och påklädning samt måltider observerats innan den tidigare bedömningen skrevs. Hon klarar vissa moment och aktiviteter på egen hand, men har behov av hjälp i samband med bl.a. dusch, toalettbesök, att klä av och på sig, måltider, inköp och städning. Utredningen visar att hennes hjälpbehov är av sådan karaktär och omfattning som krävs för att hon ska tillhöra personkretsen och även fortsättningsvis vara berättigad till personlig assistans.

Socialnämnden

Av ADL-utredningen framgår att [REDACTED] har ett visst behov av hjälp med bl.a. personlig hygien och att klä av och på sig. Utredningen visar hur behovet såg ut vid bedömningstillfället men styrker inte varaktighet. Det är inte heller visat att hennes funktionshinder förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Innan det prövas om [REDACTED] har rätt till personlig assistans måste det prövas om hon tillhör personkretsen enligt 1 § 3 LSS.

Av utredningen framgår att [REDACTED] klarar vissa moment i vardagen på egen hand, men även att hennes funktionshinder medför att hon behöver hjälp med måltider, personlig hygien i form av bl.a. duschning samt toalettbesök och nedre hygien. Hon behöver även hjälp med bl.a. inköp, tvättning och städning. Det får anses framgå att hon till följd av sina funktionshinder har ett återkommande och dagligt behov av hjälp i sin livsföring. Den hjälp som hon är i behov av innefattar även till viss del integritetsnära moment. Det framgår vidare att hon inte på egen hand klarar av flera olika vardagsrutiner. Hennes funktionshinder förorsakar henne således betydande svårigheter i den dagliga livsföringen.

Vad gäller varaktigheten av [REDACTED] funktionshinder kan konstateras att hon sedan födseln saknar större delen av vänster arm. Vidare framgår av främst läkarintyget den 19 maj 2017, som alltså avser förhållandena vid socialnämndens beslut, att hon i januari 2014 opererades för karpaltunnelsyndrom. Hon hade redan då successivt fått nedsatt kraft i höger underarm, handled och arm och hade under 15 års tid besvärats av stickningar och domningar. Operationen medförde att stickningarna och domningarna i vart fall tillfälligt försvann, men att den grova kraften i

handen inte förbättrades. Läkaren gjorde bedömningen att hon hade en kraftigt nedsatt funktion i form av nedsatt rörlighet och styrka i både axel och hand samt att denna funktionsnedsättning var varaktig och med all sannolikhet inte skulle komma att förbättras. Enligt kammarrättens mening ger den sammantagna medicinska utredningen stöd för att [REDACTED] [REDACTED] funktionshinder inte är av tillfällig eller övergående natur. Att det i efterförloppet till operationen skedde en initial och övergående förbättring av vissa besvär föranleder inte någon annan bedömning.

Sammantaget anser kammarrätten att [REDACTED] har gjort sannolikt att hon vid tiden för socialnämndens beslut uppfyllde samtliga förutsättningar för att omfattas av personkretsen i 1 § 3 LSS. Frågan om hon även uppfyller förutsättningarna för personlig assistans i bl.a. 9 a § LSS har emellertid inte prövats av underinstanserna. Med hänsyn till instansordningen bör denna fråga prövas först av socialnämnden.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Kammarrättslagmannen Ola Holmén (ordförande), kammarrättsrådet Göran Mattsson (referent) och tf. kammarrättsassessorn Emelie Lavér har deltagit i avgörandet.

Föredragande: David Filhm

**FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I VÄXJÖ****DOM**
2018-10-16
Meddelad i VäxjöMål nr
2444-17**KLAGANDE**

[REDACTED]

Ombud: Jurist Richard Andersson, Humana Assistans AB

MOTPART

Socialnämnden i Olofströms kommun (socialnämnden)

ÖVERKLAGAT BESLUT

Socialnämndens beslut den 15 maj 2017

SAKEN

Personlig assistans enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Förvaltningsrättens interimistiska beslut den 22 juni 2017 upphör därmed att gälla.

YRKANDEN M.M.

Genom det överklagade beslutet avslag socialnämnden [REDACTED]
[REDACTED] ansökan om fortsatt personlig assistans då hon inte längre ansågs tillhöra personkretsen för LSS.

[REDACTED] yrkar att hon även fortsättningsvis ska ha rätt till personlig assistans i nuvarande omfattning och hon anför därvid bl.a. följande. Hon har försämrats betydligt på senare tid, varför det finns grund för en ny prövning av hennes rätt till personlig assistans enligt LSS. Socialnämndens bedömning förefaller uteslutande ha gjorts mot bakgrund av tidigare underlag i ärendet och hennes tidigare hjälpbehov. Det framkommer inte nå

Dok.Id 172155

Postadress Box 42 351 03 Växjö	Besöksadress Kungsgatan 8	Telefon 0470-56 02 00 E-post: forvaltningsrattenivaxjo@dom.se www.forvaltningsrattenivaxjo.domstol.se	Telefax 0470-255 02	Expeditionstid måndag–fredag 08:00–16:00
---	-------------------------------------	--	-------------------------------	---

gonstans i socialnämndens beslutsunderlag att de tre nya intygen från läkarna och arbetsterapeuten beaktats. Det framkommer inte heller på vilket sätt de nytillkomna uppgifterna legat till grund för socialnämndens bedömning. Hon uppfyller kriterierna för att tillhöra personkretsen enligt 1 § 3 LSS och har därför rätt till personlig assistans enligt 9 § 2 LSS.

Socialnämnden vidhåller sitt beslut.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Förvaltningsrätten konstaterar att socialnämnden genom beslut den 27 november 2013 beviljade [REDACTED] personlig assistans enligt LSS med 52 timmar i veckan. Insatsen gällde i avvaktan på Försäkringskassans beslut då ärendet skulle följas upp, det kunde även komma att omprövas vid förändrade förhållanden. Den 1 juni 2014 avslog Försäkringskassan [REDACTED] [REDACTED] ansökan om personlig assistans. Beslutet vann slutligen laga kraft den 13 mars 2017. Socialnämnden har därmed haft förutsättningar att i enlighet med förbehållet i det ursprungliga beslutet ta upp ärendet för förnyad prövning.

Frågan i målet är om [REDACTED] omfattas av personkretsen enligt 1 § LSS. Det har inte framkommit någonting som kan medföra att hon tillhör den personkrets som avses i 1 § 1 eller 2 LSS. Frågan är således om hon omfattas av 1 § 3 LSS, som avser personer med varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

I förarbetena till LSS anges bl.a. följande. Personkretsen enligt tredje Punkten omfattar t.ex. människor med uttalade förlamningar eller svårartade och invalidiserande effekter av sjukdomar som diabetes eller hjärt- och

lungsjukdomar samt människor med grava syn- och hörselskador. En till synes mindre allvarlig sjukdom eller mindre skada kan också innebära ett stort funktionshinder som förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service. Som exempel på detta kan nämnas vissa medicinska funktionshinder, såsom tarmåkommor med täta tömningsträngningar, och vissa typer av hjärnskador som kan innebära obetydliga intellektuella störningar i vissa avseenden men uttalade störningar i andra. Med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen menas bland annat att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, påklädning, mathållning, kommunikation (t.ex. direkt samtal med andra och telefonering), förflyttning inomhus eller utomhus, sysselsättning och nödvändig träning och/eller behandling. Ett omfattande behov av stöd eller service kan avse behov av hjälp med toalettbesök, påklädning, matlagning, skrivande och läsning, kommunikation, förflyttning, sysselsättning och rekreation m.m. I begreppet omfattande behov av stöd eller service kan ligga både kvantitativa och kvalitativa aspekter. Detta innebär att den enskilde i allmänhet har ett dagligt behov av långvarigt eller upprepat stöd. Ibland kan det dock behövas återkommande insatser av så speciell art att de trots mindre tidsåtgång är att betrakta som omfattande.

Högsta förvaltningsdomstolen har i HFD 2012 ref. 8 ansett att en stomioopererad kvinna med diabetes som flera gånger drabbats av blodpropp i hjärnan, vilket medfört att hennes kognitiva förmåga blivit nedsatt med kraftigt försämrat närminne och enklare afasi samt att hon blivit stel i kroppen, inte tillhörde personkretsen enligt 1 § 3 LSS. Hennes olika funktionshinder innebar att hon bl.a. behövde hjälp med hygien och påklädnad avseende nedre delen av kroppen samt hjälp med att byta stomipåse och stomiplatta. Hon behövde även hjälp med bl. a. pedikyr, inköp av daglig-varor, matlagning och städning. Kvinnans funktionshinder ansågs inte vara så stora och förorsaka

sådana betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed omfattande behov av stöd och service, som förutsätts enligt LSS.

Av ADL-bedömningen beträffande [REDACTED] framgår sammanfattningsvis följande. Hon kan förflytta sig självständigt men behöver stöd vid promenader utomhus. Hon kan blöta ansiktet och händerna men hon kan inte använda tvål, hudkräm, schampo eller tvåla in delar av kroppen. Hon behöver hjälp med kamning, klippning och tandborstning. Hon kan själv gå på toaletten men behöver hjälp med torkningen efteråt samt på- och avklädning. [REDACTED] kan äta och dricka själv men behöver hjälp med matlagning och övriga hushållssysslor. ADL-bedömningen har gjorts utifrån intervju, observation och bedömning av läkarintyg.

Av den medicinska utredningen framgår att [REDACTED] saknar vänster arm och till följd av detta har fått en överbelastning i höger arm. Numera kan hon inte använda höger arm till hushållsarbete eller den egna hygienen och behöver hjälp med samtliga aktiviteter. Hennes symtom har hela tiden försämrats. Till följd av en skada på visdomstanden kan hon inte längre använda munnen som hjälp för att t.ex. öppna förpackningar.

Den nya ADL-bedömningen klargör inte vilka moment som bedömts efter observation i kombination med arbetsterapeutens egna professionella bedömning och vilka moment som bedömts efter intervjuer med [REDACTED] [REDACTED]. Detta begränsar ADL-bedömningens värde. Även om det av läkarintygen framgår att [REDACTED] successivt blir sämre är det inte tydligt på vilket sätt hennes förmågor försämrats de senaste åren. Förvaltningsrätten finner därför vid en samlad bedömning att utredningen inte ger erforderligt stöd för att [REDACTED] har ett sådant stort funktionshinder som förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service som avses i 1 § 3 LSS.

Hon har under sådana förhållanden inte rätt till assistansersättning enligt LSS. Överklagandet bör under sådana förhållanden avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (FR-03)

Daniel Samuelson
lagman

I avgörandet har även nämndemännen Eva-Maria Helgesson, Romeo Pettersson och Ingrid Karlsson deltagit.

Föredragande: Erik Bröddén

Hur man överklagar

FR-03

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Tiden räknas oftast från den dag som du fick del av beslutet. I vissa fall räknas tiden i stället från beslutets datum. Det gäller om beslutet avkunnades vid en muntlig förhandling, eller om rätten vid förhandlingen gav besked om datum för beslutet.

För part som företräder det allmänna (till exempel myndigheter) räknas tiden alltid från beslutets datum.

Hur räknar vi ut tiden?

Sista dagen för överklagande är exakt 3 veckor från den veckodag som tiden börjar räknas. Om du exempelvis fick del av beslutet måndagen den 2 mars går tiden ut måndagen den 23 mars.

Om sista dagen för överklagande är en helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton, räcker det att överklagandet kommer in nästa vardag.

Så här gör du

1. Skriv förvaltningsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att kammarrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).

3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.

Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.

5. Skicka eller lämna in överklagandet till förvaltningsrätten. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Förvaltningsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar förvaltningsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till kammarrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning kan även kammarrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i kammarrätten

När överklagandet kommer in till kammarrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Kammarrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att förvaltningsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om förvaltningsrätten dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med förvaltningsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.